

F7210 číslicová technika

Booleova algebra

- buď B_n třída všech funkcí $f(x_1, \dots, x_n)$ definovaných na $\{0, 1\}^n$, funkce z B_n nazýváme Boleovy funkce

?

—

- Kolik různých vektorů hodnot argumentů obsahuje definiční obor Boolleovy funkce $f(x_1, \dots, x_n)$?

A	B
0	0
0	1
1	0
1	1

?

—

- Kolik různých vektorů hodnot argumentů obsahuje definiční obor Boolleovy funkce $f(x_1, \dots, x_n)$?
- 2^n

?

- Kolik různých funkcí obsahuje třída B_n všech funkcí $f(x_1, \dots, x_n)$ definovaných na $\{0, 1\}^n$?
- Třída B_n obsahuje právě

?

- Kolik různých funkcí obsahuje třída B_n všech funkcí $f(x_1, \dots, x_n)$ definovaných na $\{0, 1\}^n$?
- Třída B_n obsahuje právě 2^{2^n}

Definice operací

- $0+0=0$
- $0+1=1+0=1+1=1$
- $1.1=1$
- $0.1=1.0=0.0=0$
- $\bar{1}=0$
- $\bar{0}=1$

- Booleova dvouhodnotová algebra je algebra s oborem $\{0, 1\}$ a třídou operací $\{+, \cdot, -\}$
- + logické sčítání,
- . logické násobení
- - negace

základní pravidla Booleovy algebry

- pravidlo agresivnosti a neutrálnosti prvků 0,1

$$x+1 = 1, x \cdot 1 = x$$

$$x+0 = x, x \cdot 0 = 0$$

- Pravidlo komutativní

$$x+y = y+x, x \cdot y = y \cdot x$$

- Pravidlo asociativní

$$x+(y+z) = (x+y)+z, x \cdot (y \cdot z) = (x \cdot y) \cdot z$$

základní pravidla Booleovy algebry

Pravidlo distributivní

$$x \cdot (y + z) = ?$$

$$x \cdot (y + z) = (x \cdot y) + (x \cdot z)$$

$$x + (y \cdot z) = ?$$

$$x + (y \cdot z) = (x + y) \cdot (x + z),$$

základní pravidla Booleovy algebry

- pravidlo idempotentnosti

$$x+x=?,$$

$$x+x=x,$$

$$x \cdot x=?$$

$$x \cdot x=x$$

- pravidlo absorpce

$$x+(x \cdot y) = ?,$$

$$x+(x \cdot y) = x,$$

$$x \cdot (x + y) = ?,$$

$$x \cdot (x + y) = x$$

základní pravidla Booleovy algebry

- pravidlo o vyloučeném třetím

$$x+x^{-}=?,$$

$$x+x^{-}=1,$$

$$x\cdot x^{-}=?,$$

$$x\cdot x^{-}=0$$

- pravidlo involuce

$$(x^{-})^{-}=x,$$

- de Morganova pravidla

$$(x+y)^{-}=?,$$

$$(x+y)^{-}=x^{-}\cdot y^{-},$$

$$(x\cdot y)^{-}=?,$$

$$(x\cdot y)^{-}=x^{-}+y^{-},$$

x	y	F(x,y)	
0	0	1	
0	1	1	
1	0	0	
1	1	0	

x	y	F(x,y)	
0	0	1	$\bar{x} * \bar{y}$
0	1	1	$\bar{x} * y$
1	0	0	$x * \bar{y}$
1	1	0	$x * y$

$$F(x, y) = \bar{x} * \bar{y} * 1 + \bar{x} * y * 1 + x * \bar{y} * 0 + x * y * 0$$

$$F(x, y) = \bar{x} * \bar{y} + \bar{x} * y$$

$$F(x, y) = \bar{x} * (\bar{y} + y) = \bar{x}$$

x	y	F(x,y)	
0	0	0	$\bar{x} * \bar{y}$
0	1	1	$\bar{x} * y$
1	0	0	$x * \bar{y}$
1	1	0	$x * y$

$$F(x, y) = \bar{x} * \bar{y} * 0 + \bar{x} * y * 1 + x * \bar{y} * 0 + x * y * 0$$

$$F(x, y) = \bar{x} * y * 1 = \bar{x} * y$$

x	y	F(x,y)	
0	0	0	
0	1	1	
1	0	0	
1	1	0	

x	y	F(x,y)	
0	0	0	$x + y$
0	1	1	$x + \bar{y}$
1	0	0	$\bar{x} + y$
1	1	0	$\bar{x} + \bar{y}$

$$F(x, y) = (x + y + 0) * (x + \bar{y} + 1) * (\bar{x} + y + 0) * (\bar{x} + \bar{y} + 0)$$

$$F(x, y) = (x + y + 0) * (\bar{x} + y + 0) * (\bar{x} + \bar{y} + 0)$$

$$F(x, y) = (x + y) * (\bar{x} + y) * (\bar{x} + \bar{y})$$

$$F(x, y) = x * (\bar{x} + y) * (\bar{x} + \bar{y}) + y * (\bar{x} + y) * (\bar{x} + \bar{y})$$

$$F(x, y) = x * (\bar{x} * (\bar{x} + \bar{y}) + y * (\bar{x} + \bar{y})) + y * (\bar{x} * (\bar{x} + \bar{y}) + y * (\bar{x} + \bar{y}))$$

$$F(x, y) = x * ((\bar{x} + \bar{x} * \bar{y}) + (y * \bar{x} + y * \bar{y})) + y((\bar{x} + \bar{x} * \bar{y}) + (y * \bar{x} + y * \bar{y})) *$$

$$F(x, y) = x * ((\bar{x} + \bar{x} * \bar{y}) + (y * \bar{x})) + y((\bar{x} + \bar{x} * \bar{y}) + (y * \bar{x}))$$

$$F(x, y) = x * ((\bar{x} + \bar{x} * \bar{y}) + (y * \bar{x})) + y((\bar{x} + \bar{x} * \bar{y}) + (y * \bar{x}))$$

$$F(x, y) = y * \bar{x} = \bar{x} * y$$

x	y	F(x,y)	

x	y	F(x,y)	

x	y	F(x,y)	
0	0	1	$\bar{x} * \bar{y}$
0	1	0	$\bar{x} * y$
1	0	1	$x * \bar{y}$
1	1	1	$x * y$

$$F(x, y) = \bar{x} * \bar{y} * 1 + \bar{x} * y * 0 + x * \bar{y} * 1 + x * y * 1$$

$$F(x, y) = \bar{x} * \bar{y} * 1 + x * \bar{y} * 1 + x * y * 1$$

$$F(x, y) = \bar{x} * \bar{y} + x * \bar{y} + x * y$$

$$F(x, y) = \bar{y} + x * y$$

x	y	F(x,y)	
0	0	1	$x + y$
0	1	0	$x + \bar{y}$
1	0	1	$\bar{x} + y$
1	1	1	$\bar{x} + \bar{y}$

$$F(x, y) = (x + y + 1) * (x + \bar{y} + 0) * (\bar{x} + y + 1) * (\bar{x} + \bar{y} + 1)$$

$$F(x, y) = x + \bar{y}$$

x	y		
0	0	1	$\bar{x} * \bar{y}$
0	1	1	$\bar{x} * y$
1	0	0	$x * \bar{y}$
1	1	1	$x * y$

$$F(x, y) = \bar{x} * \bar{y} * 1 + \bar{x} * y * 1 + x * \bar{y} * 0 + x * y * 1$$

$$F(x, y) = \bar{x} * \bar{y} + \bar{x} * y + x * y$$

zjednodušte

$$F(x, y) = ?$$

x	y	F(x,y)	\bar{x}	\bar{y}	$x * y$	$\bar{y} + x * y$	$x + \bar{y}$
0	0	1	1	1	0	1	1
0	1	0	1	0	0	0	0
1	0	1	0	1	0	1	1
1	1	1	0	0	1	1	1

$$F(x, y) = (x + y + 1) * (x + \bar{y} + 0) * (\bar{x} + y + 1) * (\bar{x} + \bar{y} + 1)$$

$$F(x, y) = x + \bar{y}$$

$$F(x, y) = \bar{x} * \bar{y} + x * \bar{y} + x * y$$

$$F(x, y) = \bar{y} + x * y$$

příklad

- Př:
- $f(x,y,z)_{\text{def}} = (x+y) \equiv x \cdot z$

x	y	z	$x+y$	xz		
1	1	1	1	1	1	
0	1	1	1	0		
1	0	1	1	1	1	
0	0	1	0	0	1	
1	1	0	1	0		
0	1	0	1	0		
1	0	0	1	0		
0	0	0	0	0	1	

x	y	z	x+y	xz		
1	1	1	1	1	xyz	
0	1	1	1	0		
1	0	1	1	1	$xy^{\bar{}}z$	
0	0	1	0	0	$x^{\bar{}}y^{\bar{}}z$	
1	1	0	1	0		
0	1	0	1	0		
1	0	0	1	0		
0	0	0	0	0	$x^{\bar{}}z^{\bar{}}z^{\bar{}}$	

Příklad

- $f = x^{-} \cdot y^{-} \cdot z^{-} + x^{-} \cdot y^{-} \cdot z + x \cdot y^{-} \cdot z + x \cdot y \cdot z$

normální součtová (součinnová) forma

- Př:
- $f(x,y,z)_{\text{def}} = (x+y) \equiv x \cdot z$
- $f = (x+y) \cdot x \cdot z + (x+y)^{\bar{}} \cdot (x \cdot z)^{\bar{}}$
- $f = x \cdot x \cdot z + y \cdot x \cdot z + x^{\bar{}} \cdot y^{\bar{}} (x^{\bar{}} + z^{\bar{}})$
- $f = x \cdot x \cdot z + y \cdot x \cdot z + x^{\bar{}} \cdot y^{\bar{}} \cdot x^{\bar{}} + x^{\bar{}} \cdot y^{\bar{}} \cdot z^{\bar{}}$
- $f = xz + x^{\bar{}} \cdot y^{\bar{}}$

normální formy

- primitivní term $x \sim x$, $x \sim x^{-}$
- elementární součin (součet): součin (součet) konečného počtu navzájem různých primitivních termů včetně jedničky (nuly)

Elementární součin součet, př.

- 1
- x
- $x \cdot y$
- $a^{-} \cdot x$
- $x^{-} y^{-}$
- $x \cdot y \cdot x$
- $(x \cdot y)^{-}$
- $x \cdot x^{-}$
- 0
- x
- $X+y$
- $a^{-} + x$
- $x^{-} + y^{-}$
- $x + y + x$
- $(x + y)^{-}$
- $x + x^{-}$

normální formy

- hodnost h elementárního součinu (součtu) odpovídá počtu písmen v něm obsažených

- Příklad: $h(x+z+y)=?$

$$h(x+z+y)=3$$

normální součtová (součinnová) forma

- normální součtovou ndf (součinnovou nkf) formou nazýváme součet (součin) konečného počtu navzájem různých elementárních součinů (součtů)
- ndf (nkf) se nazývá ndf (nkf) Booleovy funkce f je li rovna této funkci
- každou funkci lze převést na ndf (nkf)

normální součtová (součinnová) forma

- Př:
- $f(x,y,z)_{\text{def}} = (x+y) \equiv x \cdot z$
- $f = (x+y) \cdot x \cdot z + (x+y)^{\bar{}} \cdot (x \cdot z)^{\bar{}}$
- $f = x \cdot x \cdot z + y \cdot x \cdot z + x^{\bar{}} \cdot y^{\bar{}} (x^{\bar{}} + z^{\bar{}})$
- $f = x \cdot x \cdot z + y \cdot x \cdot z + x^{\bar{}} \cdot y^{\bar{}} \cdot x^{\bar{}} + x^{\bar{}} \cdot y^{\bar{}} \cdot z^{\bar{}}$
- $f = xz + x^{\bar{}} \cdot y^{\bar{}}$

- $f = xyz + xy\bar{z} + x\bar{y}\bar{z} + x\bar{y}z$
- $f = xz + x\bar{y}$

- buď dána třída booleovských proměnných $\{x_1, \dots, x_n\}$. Elementární součet se nazývá maxterm nebo konstituent nuly na dané třídě, obsahuje-li primitivní termy všech proměnných x_1, \dots, x_n tj. $M_i = x_{i_1} + \dots + x_{i_n}$, existuje jeden a jen jeden vektor hodnot argumentů na kterém M_i nabývá hodnot nula
- Elementární součin se nazývá minterm nebo konstituent jednotky na dané třídě, obsahuje-li primitivní termy všech proměnných x_1, \dots, x_n tj. $m_i = x_{i_1} \cdot \dots \cdot x_{i_n}$, existuje jeden a jen jeden vektor hodnot argumentů na kterém m_i nabývá hodnot jedna.

- Ndf (nkf) se nazývá úplnou na třídě argumentů $\{x_1, \dots, x_n\}$, je-li každý její elementární součin (součet) minterm (maxterm) na dané třídě proměnných úndf (únkf).
- úndf (únkf) se nazývá úndf (únkf) Boleovy funkce $f(x_1, \dots, x_n)$ úndf(f) (únkf(f)), je-li rovna této funkci

Vyjádření Booleovských proměnných

- Stav Booleovských proměnných vyjadřujeme stavovým indexem s
- Stavový index je číslo, které dostaneme, považujeme-li vektor hodnot $\langle a_1..a_n \rangle$ proměnných $x_1..x_n$, za binární číslo o n řádech
- Naopak cifru na místě i tého řádu stavového indexu lze chápat jako hodnotu i té složky vektoru $\langle a_1..a_n \rangle$

Věta 1.2

- Ke každé Booleově fci f existuje jedna a jen jedna úndf (unkf)
- Důkaz:
- Bud' $f(x_1 \dots x_n) \in B_n$ necht' f_k je hodnota funkce na f na k tém vektoru hodnot argumentů $x_1 \dots x_n$, m_k minterm a M_k maxterm korespondující s uvažovaným vektorem hodnot argumentů

- Úplné normální formy funkce f
- Úndf $(f) = f_0 m_0 + f_1 m_1 + \dots + f_{2^{n-1}} m_{2^{n-1}}$
- Únkf $(f) = (f_0 + M_0) (f_1 + M_1) \dots (f_{2^{n-1}} + M_{2^{n-1}})$
- Úndf $^*(f) = g_0 m_0 + g_1 m_1 + \dots + g_{2^{n-1}} m_{2^{n-1}}$
- Únkf $^*(f) = (g_0 + M_0) (g_1 + M_1) \dots (g_{2^{n-1}} + M_{2^{n-1}})$

- $\sum m_k$ (úndf(f), (únkf(f)) je tedy ekvivalentní součtu (součinu) těch mintermů m_k (maxtermů) M_k

Pro které jsou hodnoty f_k fce f rovny jedné (nule). Na k tém vektoru argumentů buď $m_k=1, m_l=0, k \neq l; M_k=0, M_l=1, k \neq l,$

hodnoty $\sum m_k$ (úndf(f), (únkf(f)) na k tém vektoru jsou rovny hodnotám f_k funkce $f(x_1, \dots, x_n)$.

Index k je zvolen libovolně

Algoritmus přechodu od tab. K undf (uknf) Booleovy funkce

1. vybereme v matici hodnot funkce všechny vektory hodnot argumentů na kterých funkce nabývá hodnoty 1 (0)
2. Zapišeme mintermy (maxtermy) odpovídající těmto vektorům, má-li argument x_i v daném vektoru hodnotu 1 (0) napíšeme jeho aserci (negaci), má-li x_i v daném vektoru hodnotu 0, napíšeme jeho negaci (aserci).
3. Všechny takto získané mintermy (maxtermy) uvedeme do relace operátorem součtu (součinu)

příklad

- Př:
- $f(x,y,z)_{\text{def}} = (x+y) \equiv x \cdot z$

x	y	z	x+y	xz		
1	1	1	1	1	xyz	
0	1	1	1	0		
1	0	1	1	1	$xy^{\bar{}}z$	
0	0	1	0	0	$x^{\bar{}}y^{\bar{}}z$	
1	1	0	1	0		
0	1	0	1	0		
1	0	0	1	0		
0	0	0	0	0	$x^{\bar{}}z^{\bar{}}z^{\bar{}}$	

Příklad

- $f = \bar{x} \cdot \bar{y} \cdot \bar{z} + \bar{x} \cdot \bar{y} \cdot z + x \cdot \bar{y} \cdot z + x \cdot y \cdot z$

Mapy

- Každou Booleovu funkci $f(x_1, \dots, x_n)$ lze zobrazit jedním a jen jedním způsobem jako podtřídu třídy vrcholů n rozměrné jednotkové krychle
- Zvolme v n -rozměrném prostoru souřadnicový systém $\langle x_1, \dots, x_n \rangle$. Protože n rozměrná krychle obsahuje 2^n vrcholů v_i , lze psát pro i tý minterm (maxterm)

$$m_i(x_1 \dots x_n) \leftrightarrow v_i(x_1 \dots x_n)$$

$$M_i(x_1 \dots x_n) \leftrightarrow v_i(x_1 \dots x_n)$$

Kde i je stavový index i tého vrcholu krychle

Protože ke každé funkci f existuje jediná $undf(f)$ ($unkf(f)$),

Je uvedené zobrazení jediné

- Svobodova mapa Booleovy funkce $f(x_1, \dots, x_n)$, čtvercová nebo obdélníková matice rozdělená pro n proměnných na 2^n polí. Každému poli mapy koresponduje jeden a jen jeden vrchol v_i n rozměrné jednotkové krychle. Vrcholu v_0 je přiřazeno levé horní pole, v_{2^n-1} , pravé dolní pole.

- Počet řádků a sloupců závisí na způsobu rozkladu třídy argumenů $\{x_1, \dots, x_n\}$ na dvě podtřídy.

?

- Je-li $\{x_1, \dots, x_n\} = \{x_1, \dots, x_k\} \cap \{x_{k+1}, \dots, x_n\}$
- Jaký je počet sloupců a řádků?
- počet sloupců 2^k
- počet řádků 2^{n-k}

příklad

- Úndf(f) = $x_1 \bar{x}_2 \bar{x}_3 \bar{x}_4 x_5 + x_1 x_2 \bar{x}_3 \bar{x}_4 x_5 + x_1 x_2 \bar{x}_3 \bar{x}_4 \bar{x}_5 + x_1 x_2 x_3 x_4 x_5$

	0	1	2	3	4	5	6	7
0								
1		•						
2				•				
3	•							•

x_1	x_2
0	0
0	1
1	0
1	1

x_5	0	1	0	1	0	1	0	1
x_4	0	0	1	1	0	0	1	1
x_3	0	0	0	0	1	1	1	1

- Necht' o je oblast v m rozměrném vektorovém prostoru definovaná nerovností $g(x_1, \dots, x_m) \geq 0$
- g je všude definovaná spojitá fce
- Zavedme booleovskou funkci (o) predikantem $(g(x_1, \dots, x_m) \geq 0)$
- Je-li dána Booleova fce
- $f(x_1, \dots, x_n) = f_0 m_0 + f_1 m_1 + \dots + f_{2^n-1} m_{2^n-1}$
- $f(x_1, \dots, x_n) = (f_0 + M_0) (f_1 + M_1) \dots (f_{2^n-1} + M_{2^n-1})$
- Kde $m \geq n$

- Pak je-li $m_i (x_1, \dots, x_n) \in o \rightarrow (o) = 1$
- je-li $m_i (x_1, \dots, x_n) \notin o \rightarrow (o) = 0$
- Analogicky pro M_i
- Uvažujme oblasti o_1, \dots, o_n , určené nerovnostmi

$$g_1(x_1, \dots, x_m) \geq 0, \dots, g_n(x_1, \dots, x_m) \geq 0$$

$$m_i \in \cap o_i \Leftrightarrow (\forall_i) (m_i \in o_i) \rightarrow \&_i (o_i) = 1$$

$$M_i \in \cup o_i \Leftrightarrow (\exists_i) (M_i \in o_i) \rightarrow \vee_i (o_i) = 1$$

Euler-Vennův diagram

Karnaugh Veithovy mapy

x

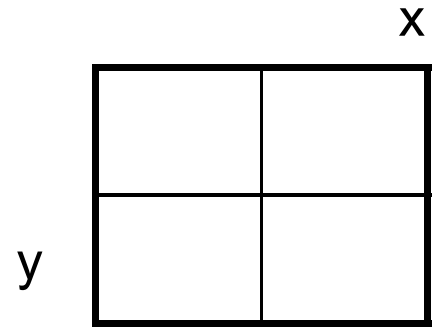
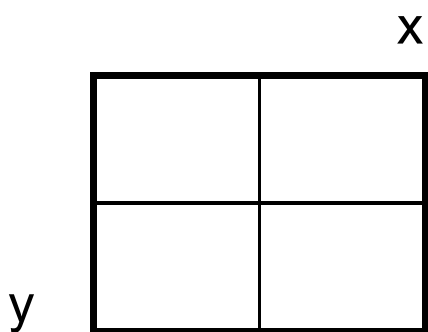
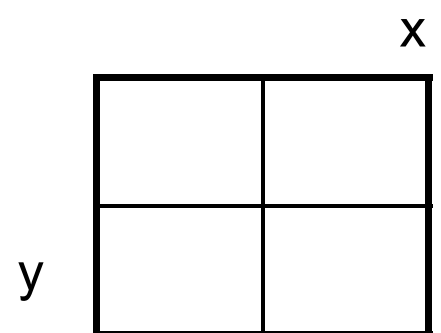
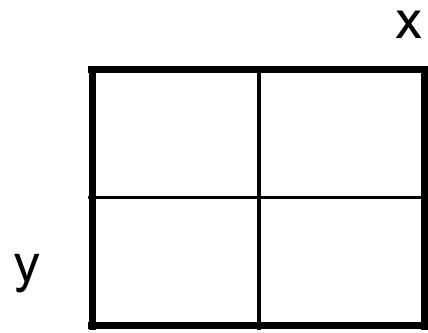
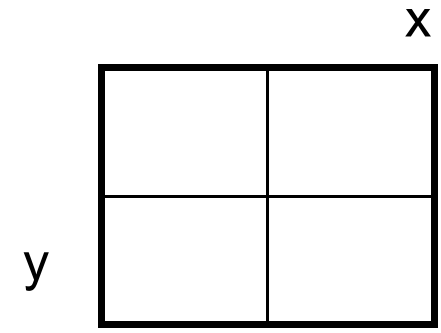
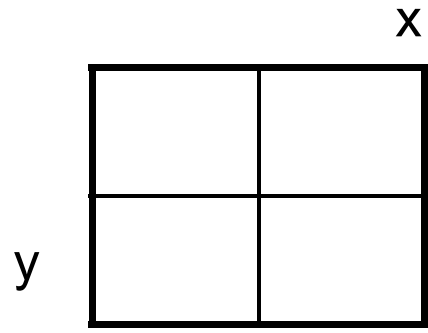
0	1
---	---

y

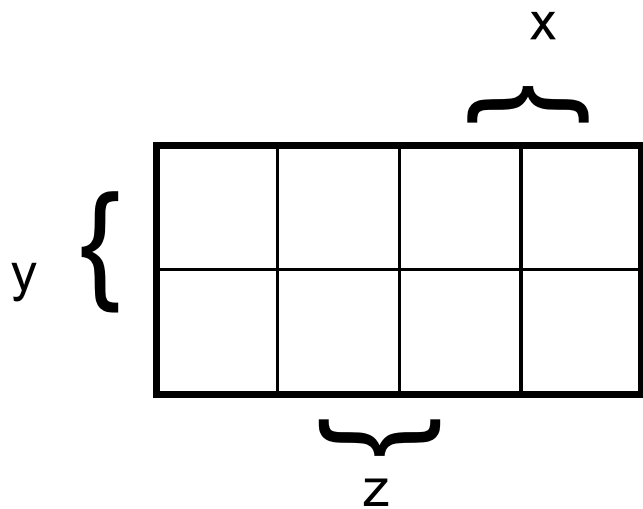
z

Karnaugh Veithovy mapy

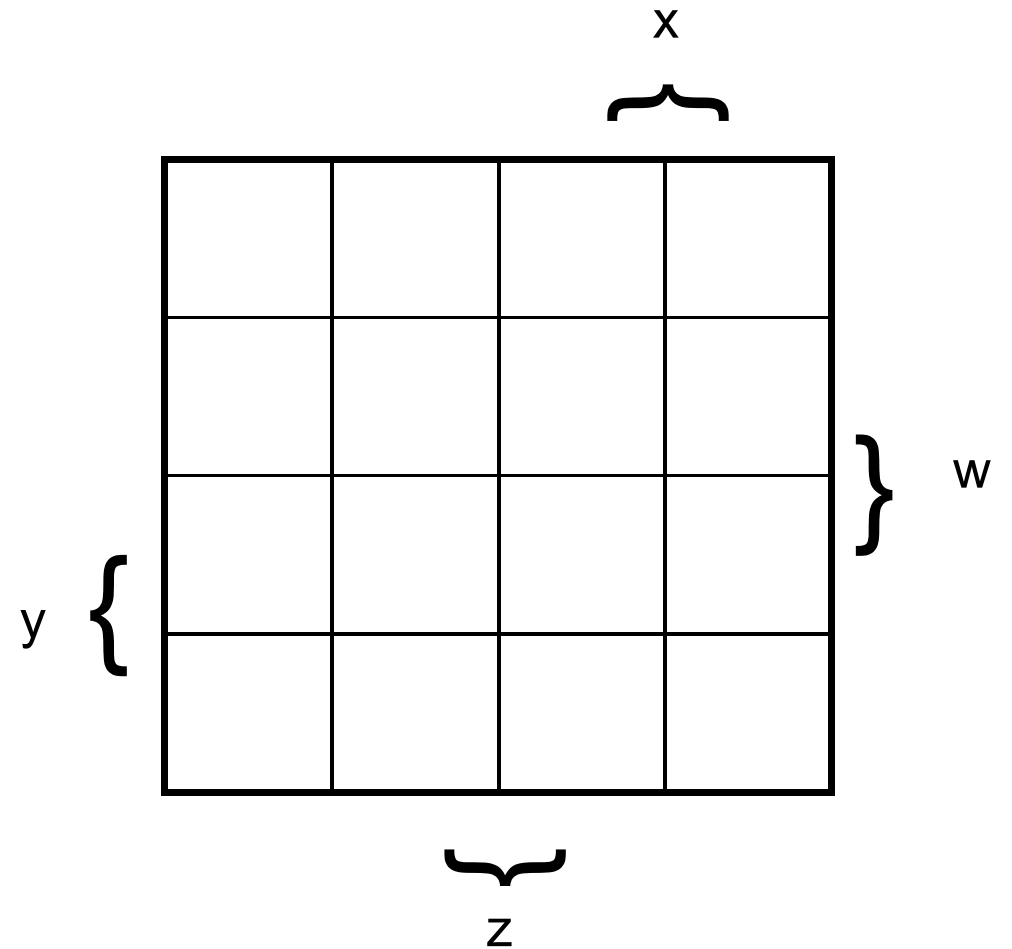
			x
	00	10	
y	01	11	
			x

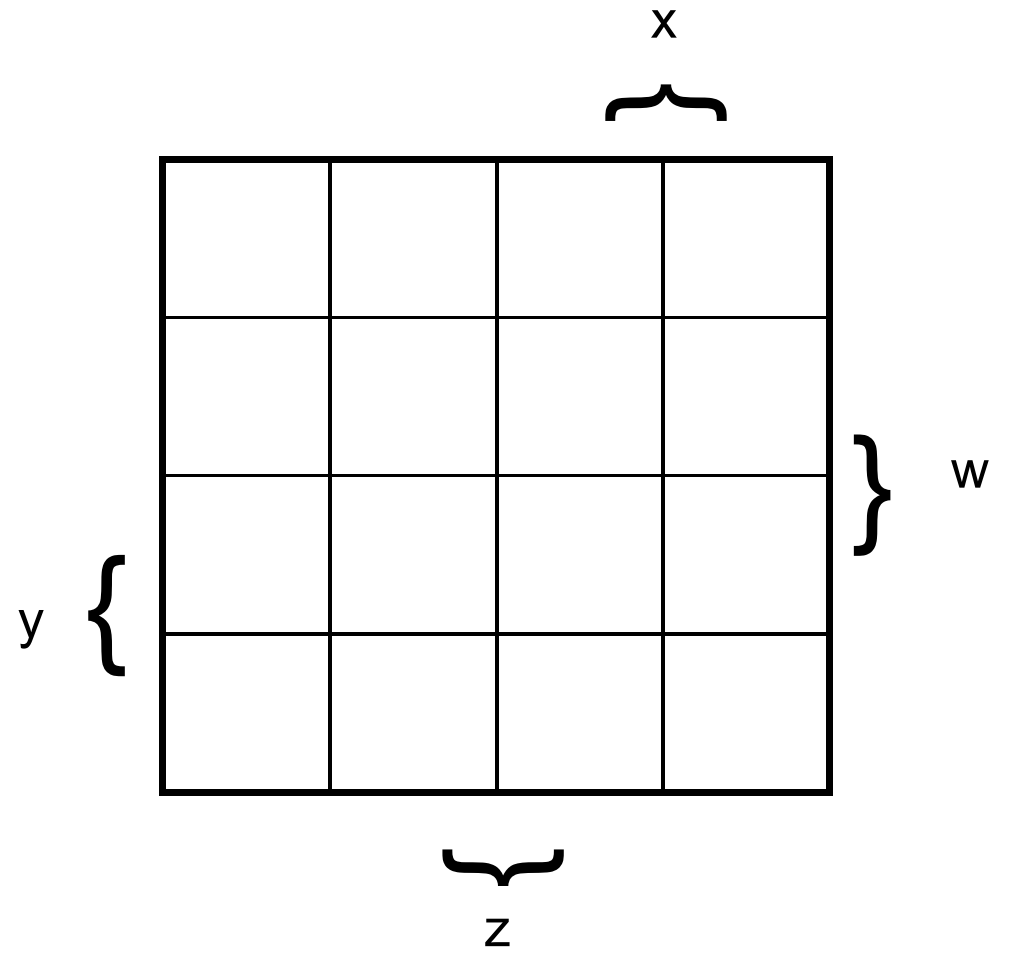
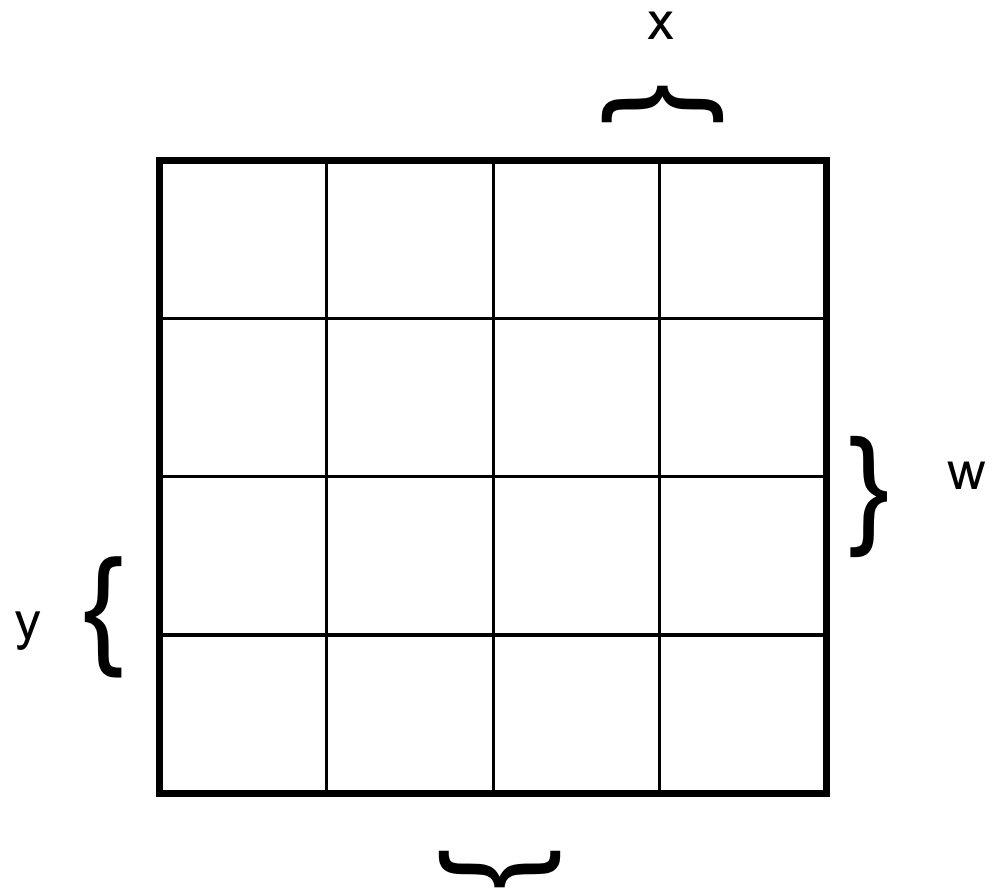

Karnaugh Veithovy mapy

Karnaugh Veithovy mapy

Úplné soustavy Booleových funkcí

- Existuje triviální úplná soustava v uzavřené třídě B_n , kterou tvoří ?
funkcí této třídy

- 2^{2^n}

- Věta:
- Funkce logického součtu, součinu a negace tvoří úplnou soustavu v B_n
- Soustavy funkcí $\{\cdot, \bar{}\}$ $\{+, \bar{}\}$ tvoří base třídy B_n

důkaz?

důkaz

- $x + x^{-} = 1,$
- $x \cdot x^{-} = 0$
- $(x + y)^{-} = x^{-} \cdot y^{-},$
- $(x \cdot y)^{-} = x^{-} + y^{-},$
- Věta: Ke každé Booleově fci f existuje jedna a jen jedna úndf (unkf)

- Ukažte, že soustavy
- $\{ \cdot \}$
- $\{ + \}$
- $\{ \bar{\quad} \}$
- $\{ +, \cdot \}$
- Nejsou samy o sobě úplné

Minimalisace Booleovy funkce

- Minimalisací B.fce rozumíme proceduru ustanovení jejího nejjednoduššího vyjádření ve tvaru komposice funkcí libovolně zvolené úplné soustavy S funkcí.
- Za nejjednodušší vyjádření pokládáme obvykle výraz tvořený minimálním možným počtem komposicí.
- Vyjádření minimalisované B. fce ve tvaru ndf s nejmenším počtem písmen.